

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad:	11 Chwefror 2025
Pwnc:	Diweddariad Archwilio Mewnol
Pennaeth Gwasanaeth:	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 MarcJones@ynysmon.llyw.cymru
Awdur yr Adroddiad:	Marion Pryor Pennaeth Archwilio a Risg MarionPryor@ynysmon.llyw.cymru
Natur a Rheswm dros Adrodd: Mae Cylch Gorchwyl y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn cynnwys gofyniad penodol fod y Pwyllgor yn goruchwyllo trefniadau archwilio mewnol y Cyngor fel rhan o'r ddyletswyddau deddfwriaethol yn unol â Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 (3.4.8.10.1). Mae gofyn i'r Pwyllgor ystyried y diweddariadau ar waith archwilio mewnol yn cynnwys canfyddiadau allweddol, materion sy'n achosi pryder, ymatebion rheolwyr a'r camau sydd wedi eu cymryd o ganlyniad i waith archwilio. Gofynnir i'r Pwyllgor ystyried crynodebau o adroddiadau archwilio mewnol penodol fel y gofynnwyd, gan gynnwys effeithlonrwydd rheoliadau mewnol a bydd yn monitro gweithrediad camau a gytunwyd arnynt (3.4.8.10.10) Mae'r adroddiad hefyd yn cyflawni gofynion Datganiad Sefyllfa CIPFA: Pwyllgorau Archwilio mewn Awdurdodau Lleol a'r Heddlu 2022, yn benodol, mewn perthynas â swyddogaeth archwilio mewnol yr awdurdod a Safonau Archwilio Mewnol Sector Cyhoeddus, sy'n nodi'r angen i'r prif swyddog gweithredol archwilio adrodd ar wybodaeth am gynnydd a chanlyniadau gweithgareddau archwilio (Safon 2060).	

1. Rhagarweiniad

- 1.1. Mae'r adroddiad hwn yn diweddarau'r Pwyllgor am y sefyllfa fel ag yr oedd hi ar 31 Ionawr 2025 ynghylch yr archwiliadau a gwblhawyd ers y diweddariad diwethaf ar 28 Tachwedd 2024 llwyth gwaith cyfredol y gwasanaeth archwilio mewnol a'n blaenoriaethau ar gyfer y tymor byr i'r tymor canol.

2. Argymhelliad

- 2.1. Bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn ystyried:

- canlyniad y gwaith Archwilio mewnol,
- y sicrwydd a ddarparwyd ac
- ein blaenoriaethau wrth symud ymlaen.

Diweddariad Archwilio Mewnol

Chwefror 2025

Marion Pryor BA MA CMIIA CPFA ACFS

Pennaeth Archwilio a Risg

Cynnwys

Crynodeb o Waith Sicrwydd a Gwblhawyd ers y Diweddariad Diwethaf ____ 1

Datblygu Tai (YM15) _____ 2

Recriwtio a Chadw Staff (YM2) _____ 2

Ymchwiliad - Gwasanaethau Eiddo _____ 3

Gwaith ar y Gweill _____ 4

Camau Gweithredu sy'n Weddill _____ 4

Blaenoriaethau _____ 5

Blaenoriaethau Tymor Byr/Canolig_____ 5

Blaenoriaethau yn y Tymor Hwyl_____ 5

Tendr ar gyfer darparu gwasanaethau Archwilio Mewnol _____ 5

Datblygiadau Eraill _____ 5

Newidiadau i'r Safonau Archwilio Mewnol _____ 5

Cod Ymarfer ar gyfer Llywodraethu Archwilio Mewnol yn Sector
Cyhoeddus y DU. _____ 5

Adolygiad o Ganllawiau CIPFA a Solace ar yr Adolygiad Blyneddol a
Datganiadau Llywodraethu Blyneddol_____ 5

Crynodeb o Waith Sicrwydd a Gwblhawyd ers y Diweddariad Diwethaf

1. Mae'r adran hon yn rhoi trosolwg o adroddiadau sicrwydd a gwblhawyd ers y cyfarfod ym mis Rhagfyr 2024, gan gynnwys y radd sicrwydd gyffredinol a nifer y materion/risgiau/cyfleoedd a godwyd.
2. Rydym wedi cwblhau tri darn o waith sicrwydd yn ystod y cyfnod, ac maent wedi'u crynhoi isod. Ceir trafodaeth fwy manwl arnynt yn ddiweddarach yn yr adroddiad:

Teitl	Lefel Sicrwydd	Critigol	Sylweddol	Cymedrol
Datblygu Tai (YM9)	Rhesymol	0	3	3
Recriwtio a Chadw (YM2)	Rhesymol	0	0	3
Ymchwiliad - Gwasanaethau Eiddo	Amherthnasol	0	0	4

Datblygu Tai (YM15)

Sicrwydd Rhesymol	Materion / Risgiau / Cyfleoedd	
	0	Critigol
	3	Sylweddol
	3	Cymedrol

3. Roedd ein hadolygiad yn ceisio ateb y cwestiwn allweddol canlynol:
A oes gan y Cyngor drefniadau effeithiol ar waith i gynyddu ei stoc dai cymdeithasol, ac o ganlyniad liniaru'r risg o ddiffyg tai addas, fforddiadwy ar gyfer trigolion Ynys Môn?
4. Daeth ein hadolygiad i'r casgliad bod gan y Cyngor drefniadau effeithiol ar waith i gynyddu ei stoc dai ond bod angen gwella rhai meysydd, yn benodol, yn gysylltiedig â rheoli'r tai y mae'n eu 'prynu'n ôl' h.y. tai cyngor a gafodd eu gwerthu o dan y cynllun 'Hawl i Brynu'.
5. Mae'r cyngor yn cyflawni ei dargedau o ran twf y stoc dai; y nod yn y Strategaeth Dai 2022-27 yw ychwanegu 45 eiddo y flwyddyn (30 eiddo newydd a phrynu 15 tŷ yn ôl). Ers 2022-23 mae'r Cyngor wedi ychwanegu 72 o dai a adeiladwyd o'r newydd i'w stoc ac mae 54 uned newydd wrthi'n cael eu hadeiladu. Os caiff y prosiectau hyn eu cyflawni erbyn Ebrill 2026, bydd y Cyngor wedi cyrraedd ei darged i ddatblygu 30 uned newydd y flwyddyn.
6. Er bod y Cyngor yn cyflawni ei darged yn gysylltiedig â phrynu tai yn ôl, gyda 51 eiddo wedi eu prynu ers 2022-23, mae heriau, gan gynnwys prynu eiddo a'u hadnewyddu, yn golygu ei bod yn cymryd 18 mis neu fwy i osod eiddo. Mae'n anodd profi gwerth am arian oherwydd nad yw hyfywedd ariannol yn cael ei asesu'n ffurfiol. Mae cyllideb gyfalaf 2024-25 yn tanbrisiu'r costau yn gysylltiedig â phrynu tai yn ôl, gan greu'r risg o orwario, neu ailddyrannu adnoddau ar gyfer datblygiadau newydd. Byddai polisi ffurfiol ar gyfer 'prynu tai yn ôl' yn cryfhau trefniadau llywodraethu.
7. Er bod yr adolygiad wedi nodi chwe maes sydd angen sylw gan reolwyr, mae'n darparu sicrwydd rhesymol bod y Cyngor yn rheoli'r risg strategol hon yn effeithiol. Cytunwyd ar gynllun gweithredu gyda rheolwyr.

Recriwtio a Chadw Staff (YM2)

Sicrwydd Rhesymol	Materion / Risgiau / Cyfleoedd	
	0	Critigol
	0	Sylweddol
	3	Cymedrol

8. Roedd ein hadolygiad yn ceisio ateb y cwestiwn allweddol canlynol:
A oes gan y Cyngor drefniadau priodol ar waith er mwyn recriwtio, datblygu a chadw staff sydd â sgiliau addas er mwyn darparu gwasanaethau effeithiol ac effeithlon?
9. Daeth ein hadolygiad i'r casgliad bod trefniadau addas ar waith gan y Cyngor, ond byddai o fudd pe byddai gwelliannau'n cael eu gwneud mewn perthynas â monitro perfformiad, rhaglenni dysgu a hyfforddi a diweddarau'r gofrestr risgiau strategol i adlewyrchu'r heriau presennol.
10. Mae ymrwymiad cryf i hyfforddi a datblygu'n cael ei ddangos trwy raglenni arweinyddiaeth, partneriaethau gyda cholegau a chyllid ar gyfer hyfforddiant proffesiynol. Mae'r cynllun 'Denu Talent' diwygiedig yn canolbwyntio ar fynd i'r afael â heriau recriwtio yn y gweithlu gofal. Er hyn, dylid ffurfioli gwersi a ddysgwyd o'r rhaglenni hyfforddi ac adrodd ar ganlyniadau i'r Tîm Arweinyddiaeth.
11. Mae'r system AD wedi cael ei diweddarau ac mae hyn wedi symleiddio prosesau hysbysebu ac awdurdodi swyddi. Cynhelir trafodaethau ynglŷn â'r gweithlu dair gwaith y flwyddyn, a chyflwynir adroddiadau ar dueddiadau dair gwaith y flwyddyn hefyd, ond byddai data ychwanegol ar rolau sy'n anodd recriwtio iddynt yn gwella dealltwriaeth rheolwyr. Mae Dangosyddion Perfformiad Allweddol newydd yn canolbwyntio ar swyddi sy'n cael eu hysbysebu am y tro cyntaf, ond nid ydynt yn cynnwys swyddi sy'n cael eu hail-hysbysebu. Mae risg felly i'r darlun o'r heriau recriwtio fod yn anghyflawn.
12. Mae nifer y swyddi a hysbysebwyd wedi disgyn yn y ddwy flynedd ddiwethaf ac nid yw bellach yn broblem mor eang, er bod rhai gwasanaethau'n dal i wynebu heriau recriwtio penodol.
13. Mae ein hadolygiad yn darparu **sicrwydd rhesymol** a nodwyd tri maes i'w gwella. Cytunwyd ar gynllun gweithredu gyda'r gwasanaeth er mwyn cefnogi gwelliannau sy'n mynd rhagddynt.

Ymchwiliad - Gwasanaethau Eiddo

	Materion / Risgiau / Cyfleoedd	
Amherthnasol	0	Critigol
	0	Sylweddol
	4	Cymedrol

14. Cynhaliwyd ein hymchwiliad mewn ymateb i honiadau a wnaethpwyd mewn perthynas â gwariant y Cyngor ar gontractwyr trydanol, lle'r oedd yr achwynydd wedi cyhuddo swyddogion y Cyngor o ffafrio contractwr wrth gaffael gwaith trydanol.
15. Roedd ein hadolygiad, felly, yn ceisio ateb y cwestiynau allweddol canlynol:
 - **Trefniadau caffael y Cyngor mewn perthynas â gwaith trydanol a ph'un a ddyfarnwyd contractau / gwaith trydanol yn unol â rheoliadau, a bod proses gaffael deg, dryloyw, anwahaniaethol a chystadleuol wedi'i dilyn.**
 - **P'un a oedd gwrthdaro buddiannau rhwng swyddogion a'r contractwr a sut y cawson nhw eu rheoli.**
16. Fe gynhaliom hefyd adolygiad o effeithiolrwydd y rheolaethau mewnol presennol i liniaru risgiau twyll yn gysylltiedig â'r maes hwn.
17. Daeth ein hymchwiliad i'r casgliad fod y Cyngor wedi dyfarnu gwaith a chontractau trydanol i'r contractwr yn unol â'r rheolau gweithdrefnau contractau a'r rheoliadau, gan ddilyn proses deg, dryloyw, anwahaniaethol, gan sicrhau gwerth am arian o ganlyniad i broses gaffael gystadleuol.
18. Nid oedd yn bosib cadarnhau honiadau bod y contractwr wedi cael ei ffafrio a bod gwaith trydanol wedi'i ddyrannu iddo ar draul contractwyr eraill ar y Fframwaith Trwsio a Chynnal a Chadw Eiddo 2019.
19. Oherwydd bod y contractwr wedi cael ei osod mewn safle isel ar y rhestrau Lotiau Gwaith Trydanol a Gynlluniwyd a Gwaith wrth y Dydd, ni chafodd ei ystyried ar gyfer gwaith trydanol ar ysgolion ac adeiladau

corfforaethol. Roedd y gwaith o werth sylweddol a gwblhawyd gan y contractwr mewn ysgol yn destun proses dendro ar wahân trwy [GwerthwchiGymru¹](#).

20. Fe wnaethom nodi gwrthdaro buddiannau posib mewn perthynas â gweithiwr a adawodd gyflogaeth y Cyngor yn 2021. Fodd bynnag, nid oes tystiolaeth fod gan y swyddog rôl yn y broses gaffael ar gyfer y contract Archwilio, Profi, Cynnal a Chadw Gosodiadau Trydanol o Dro i Dro yn y Stoc Môn-ddaliadau 2018, a arweiniodd at gynnydd sylweddol yn y gwaith a ddyfarnwyd i'r contractwr, na bod y swyddog wedi cael dylanwad amhriodol ar y broses honno.
21. Os oedd gwaith yn cael ei ddyfarnu i'r contractwr yn bennaf oherwydd y berthynas hon, byddai disgwyl i'r gwaith a ddyrannwyd i'r contractwr ostwng ar ôl i'r swyddog ymddiswyddo. Er hynny, roedd y contractwr wedi derbyn y gwaith mwyaf, o ran gwerth, yn 2022 a 2023. Lle gofynnwyd am ddyfynbrisiau gan gyflenwyr eraill, penderfynwyd mai'r contractwr oedd yn cynnig y gwerth gorau o ran pris / ansawdd, a hynny ar sail arfarniad teg.
22. Yn ddiweddar, mae'r tîm Eiddo wedi cyhoeddi tendr ar GwerthwchiGymru ar gyfer y contract(au) Gwaith Profi a Chynnal a Chadw (Anheddau ac adeiladau Allan) - Adroddiadau Cyflwr Gosodiadau Allanol Môn-ddaliadau.
23. Oherwydd yr honiadau a wnaed, a'r disgwyliad y gallai honiadau pellach gael eu gwneud os dyfernir y contract(au) i'r contractwr, mae'n bwysig fod panel arfarnu cymwys yn sgorio'r bidiau unwaith eto, gan sicrhau tegwch, tryloywder a bod cyflenwyr yn cael eu trin yn gyfartal.
24. Er na chadarnhawyd yr honiadau, roedd ein hymchwiliad yn amlygu cyfleoedd i gryfhau rheolaethau'n gysylltiedig â'r risg o dwyll, megis trefniadau ar gyfer datgan diddordebau personol ac ariannol, a rheoli unrhyw wrthdaro buddiannau o fewn y gwasanaeth. Rydym wedi nodi rhai anghysonderau gweithdrefnol mewn perthynas ag anfonebau a dderbyniwyd gan y contractwr, nad ydynt yn gysylltiedig â'r honiadau hyn, ac rydym wedi eu cyfeirio at y tîm Eiddo a'r Gwasanaeth Adnoddau. Rydym wedi cytuno ar gynllun gweithredu gyda'r gwasanaeth er mwyn mynd i'r afael â'r materion / risgiau / cyfleoedd hyn.

¹ Ffynhonnell gwybodaeth a phorth caffael yw GwerthwchiGymru a sefydlwyd gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo busnesau i ennill contractau yn y sector cyhoeddus ledled Cymru ac i brynwyr yn y sector cyhoeddus hysbysebu a rheoli cyfleoedd i dendro.

Gwaith ar y Gweill

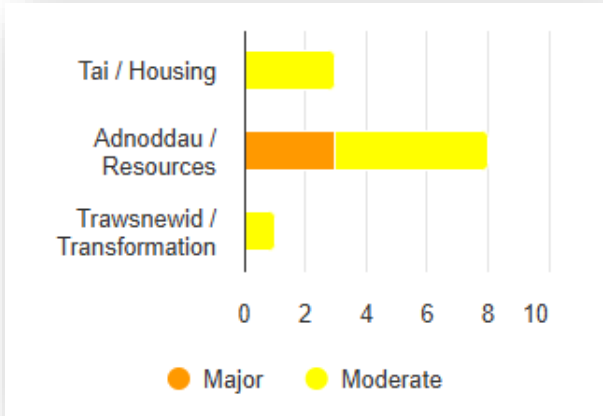
25. Mae'r gwaith canlynol ar y gweill ar hyn o bryd:

Maes	Rheswm am yr Archwiliad	Cam
Y Fenter Twyll Genedlaethol	Strategaeth Atal Twyll, Llwgrwobrwyo a Llygredd 2022-2025	Derbyniwyd yr adroddiadau paru data ddiwedd Rhagfyr 2024. Rydym yn adolygu'r paru data risg uchel ar hyn o bryd.
Ymchwiliad - Gwasanaethau Tai	Cwyn	Rhoddwyd y gorau i'r ymchwiliad. Daethpwyd â chontract cyflogaeth y gweithiwr i ben yn dilyn proses ddisgyblu'n ymwneud â mater nad oedd yn gysylltiedig â'r ymchwiliad hwn.
Darpariaeth Gofal Plant ac Addysg Gymraeg	Ar gais y Prif Weithredwr	Adroddiad Drafft
Rheoli Asedau'r Cyngor	Cofrestr Risgiau Strategol (YM14)	Gwaith Maes
Archwiliad TG: Safonau Diogelwch Data y Diwydiant Cardiau Prynu (PCI DSS)	Cofrestr Risgiau Strategol (YM3)	Adroddiad Drafft
Adennill y Dreth Gyngor, Trethi Annomestig a Mân Ddyledion	Ail Ddilyniant	Gwaith Maes
Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl	Dilyniant Cyntaf	Gwaith Maes
Cyrchfan - Prosesau Incwm y gwasanaeth Morwrol	Dilyniant Cyntaf	Gwaith Maes
Archwiliad TG: Rheoli'r Ddesg Wasanaeth	Cofrestr Risgiau Strategol (YM3)	Gwaith Maes
Rheoli Perfformiad	Strategaeth Archwilio Mewnol 2024-25	Pennu Cwmpas
Sail y Dreth Gyngor	Ar gais y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151	Pennu Cwmpas
Archwiliad TG: Seiberddiogelwch mewn Ysgolion	Cofrestr Risgiau Strategol (YM3)	Pennu Cwmpas

Camau Gweithredu sy'n Weddill

26. Mae gwaith yn mynd rhagddo i gefnogi gwasanaethau i roi sylw i'r holl 'Faterion / Risgiau / Cyfleoedd' a godwyd a rhoi'r holl gamau gweithredu sy'n weddill ar waith.
27. Ar 31 Ionawr 2025, roedd 12 mater / risg / cyfle yn hwyr a heb dderbyn sylw erbyn y dyddiad targed, fel y gwelir isod.
28. Mae chwech o'r gweithredoedd yn gysylltiedig ag archwiliad o drefniadau Adennill y Dreth Gyngor, Trethi Annomestig a Mân Ddyledion ac mae adolygiad dilynol yn mynd rhagddo ar hyn o bryd. Maent yn cynnwys tair gweithred 'Sylweddol' yn gysylltiedig ag adennill hen ddyledion treth gyngor a mân ddyledion.
29. Mae tri o'r gweithredoedd hwyr yn ymwneud ag archwiliad o Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl, ac mae adolygiad dilynol hefyd yn mynd rhagddo mewn perthynas â'r maes hwn ar hyn o bryd.
30. Mae'r Gwasanaeth Adnoddau'n parhau i geisio adennill arian mewn perthynas ag anfonebau a dalwyd ddwywaith ac mae'r weithred hwyr arall yn ymwneud â rheoli mynediad i dechnoleg gwybodaeth a diffyg aliniad rhwng system swyddfa gefn a'r safon cymhwysiad a ddefnyddir ar gyfer dilysu. Ar hyn o bryd, mae'r tîm TG yn trafod â'r cyflenwr p'un a ellir gwneud unrhyw newidiadau i'r meddalwedd.

Materion / Risgiau / Cyfleoedd Hwyr fesul Gwasanaeth

Blaenoriaethau

Blaenoriaethau Tymor Byr/Canolig

- 31. Mae ein gwaith presennol i'w weld yn yr adran [Gwaith ar y Gweill](#) yn gynharach yn yr adroddiad. Rydym yn gwneud cynnydd cyson o ran ein Strategaeth Archwilio Mewnol Blynnyddol 2024-25 a'r Strategaeth Atal Twyll, Llwgwrwobrwyo a Llygredd 2022-2025 ac rydym yn ymgynghori ar y Strategaeth Archwilio Mewnol 2025-26.
- 32. Mae'r Pennaeth Archwilio a Risg wedi bod yn brysur iawn fel aelod o'r gweithgor a sefydlwyd gan CIPFA i ymateb i gyhoeddi'r Safonau Archwilio Mewnol Byd-Eang ac, yn ddiweddarach, Grŵp Cyfeirio a sefydlwyd i oruchwyllo adolygiad o ganllawiau ar y Datganiad Llywodraethu Blynnyddol mewn cyrff llywodraeth leol yn y DU (ceir manylion yn yr adran Datblygiadau Eraill isod).

Blaenoriaethau yn y Tymor Hwyr

- 33. Er bod y safonau newydd yn dod i rym ar 1 Ebrill 2025, ni fydd disgwyl i dimau archwilio mewnol gydymffurfio'n llawn â nhw ar y dyddiad hwn. Mae CIPFA'n cydnabod y bydd timau'n cydymffurfio'n raddol a bydd angen amser arnynt i bontio a dod yn gyfarwydd â'r safonau newydd. Mae'n newid sylweddol fydd yn golygu y bydd angen i dimau archwilio mewnol adolygu eu harferion gweithio i sicrhau eu bod yn cydymffurfio â'r safonau, a bod ganddynt gynllun gweithredu i sicrhau eu bod yn cydymffurfio.
- 34. Yn dilyn cyhoeddi'r Cod Ymarfer, bydd hunan asesiad dadansoddi'r bwlch a chynllun gweithredu'n cael eu cyflwyno i gyfarfod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ym mis Mai.

Tendr ar gyfer darparu gwasanaethau Archwilio Mewnol

- 35. Mae timau archwilio mewnol Llywodraeth Leol ar draws y Deyrnas Unedig yn wynebu anawsterau o ran adnoddau, oherwydd swyddi gweigion, diffyg sgiliau arbenigol a thoriadau cyllidebol.
- 36. Rydym yn parhau i weithio â Chyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam i wella canlyniad yr ymarfer tendro a gynhaliwyd ar ran rhanbarth gogledd a chanolbarth Cymru ar gyfer darparu gwasanaethau archwilio mewnol er mwyn datrys y broblem hon. Mae hyn yn cynnwys darparu rolau arbenigol, gan gynnwys archwiliad TG.

Datblygiadau Eraill

Newidiadau i'r Safonau Archwilio Mewnol

- 37. Fel y nodwyd yn y cyfarfod diwethaf, mae'r Safonau Archwilio Mewnol Byd-Eang newydd wedi cael eu cyhoeddi ac mae sector cyhoeddus y DU yn ymateb.
- 38. Mae fersiwn derfynol y nodyn Cymhwyso: Safonau Archwilio Mewnol Byd-Eang yn Sector Cyhoeddus y DU bellach yn [weithredol](#). Gyda'i gilydd, bydd y Safonau Archwilio Mewnol Byd-Eang a'r Nodyn Cymhwyso yn sail i archwilio mewnol yn sector cyhoeddus y DU, a byddant yn dod i rym ar 1 Ebrill 2025.
- 39. Mae CIPFA wedi cyhoeddi briff ar y safonau archwilio mewnol newydd ar gyfer aelodau pwyllgorau archwilio – Diweddariad Pwyllgorau Archwilio, Rhifyn 40, a anfonwyd ymlaen at y Pwyllgor ar 24/12/24.

Cod Ymarfer ar gyfer Llywodraethu Archwilio Mewnol yn Sector Cyhoeddus y DU.

- 40. Mae CIPFA hefyd wedi datblygu Cod Ymarfer newydd i gynorthwyo awdurdodau i sefydlu eu trefniadau archwilio mewnol a darparu trosolwg a chefnogaeth ar gyfer archwilio mewnol.
- 41. Roedd manylion wedi'u cynnwys yn y diweddariad a gyflwynwyd i gyfarfod diwethaf y Pwyllgor ym mis Rhagfyr 2024.
- 42. Roedd y Cod yn destun [ymgyngoriad](#) a gwahoddwyd ymatebion gan y rhai hynny oedd â diddordeb mewn archwilio mewnol yn sector llywodraeth leol y DU, a'r dyddiad cau ar gyfer cyflwyno ymatebion oedd 28 Tachwedd 2024.
- 43. Mae CIPFA yn bwriadu cyhoeddi'r Cod ar 3 Chwefror 2025 a bydd yn cyhoeddi briff pellach ar gyfer aelodau'r pwyllgor archwilio bryd hynny.

Adolygiad o Ganllawiau CIPFA a Solace ar yr Adolygiad Blynnyddol a Datganiadau Llywodraethu Blynnyddol

- 44. O dan reoliadau statudol eu llywodraeth genedlaethol, mae'n ofynnol i gyrff llywodraeth leol y DU gynnal adolygiad blynnyddol o effeithiolrwydd ei system o reolaethau mewnol. Mae'r canlyniad yn cael ei gyhoeddi mewn datganiad llywodraethu blynnyddol.

45. Mae canllawiau ar gyfer cwblhau'r adolygiad a'r Datganiad Llywodraethu Blynnyddol wedi'u cynnwys yn *Delivering Good Governance in Local Government: Framework (Governance Framework)* (CIPFA a Solace, 2016). Mae CIPFA a Solace yn cynnig diweddaru'r canllawiau trwy lunio Atodiad.
46. Nod yr Atodiad yw cefnogi llywodraethiant da o fewn y sector, adlewyrchu'r newidiadau sydd wedi effeithio ar lywodraethiant mewn cyrff llywodraeth leol ers 2016, annog adolygiadau cadarn o drefniadau llywodraethu a gwella atebolrwydd i randdeiliaid, gan gynnwys cymunedau lleol.
47. Dyma'r tro cyntaf i'r canllawiau gael eu diweddaru ers 2016 ac mae'n disodli Pennod 7 yn y Fframwaith. Nid yw'r canllawiau a gyhoeddwyd yn 2016 a'r saith egwyddor llywodraethu da wedi newid.
48. Mae'r Atodiad yn destun [ymgyngoriad](#) ar hyn o bryd a'r dyddiad cau ar gyfer ymateb yw 10 Mawrth 2025.
49. Bydd rhaid i awdurdodau sicrhau bod y Datganiad Llywodraethu Blynnyddol ar gyfer 2025-26 ymlaen yn cydymffurfio â'r canllawiau ac maent yn cael eu hannog i ystyried hynny ar gyfer 2024-25.